

Ábhair agus inbhuanaitheacht

Achoimre ar an gceacht

Tosaigh an ceacht trí bhuidéal plaisteach glan a choinneáil in airde in aice le paicéad criospaí, agus iarr buillí faoi thuairim tapa, le lámha in airde, faoi cé acu is féidir a athchúrsáil. Múin na critéir do na trí bhosca bruscair, ansin oibrigh féin an crann sórtála idirghníomhach ar thrí rud atá deacair, ionas go n-aontóidh an rang na ceisteanna cinnteoireachta. Cuireann na grúpaí lámhainní orthu agus sórtálann siad mála samplaí ullmhaithe isteach i dtráidirí le lipéid orthu don athchúrsáil, don mhúirín agus don dramhaíl ghinearálta, ag coinneáil cuntais de réir mar a théann siad. Taifeadann siad líon na rudaí i ngach bosca, rud deacair amháin, agus gníomh ranga amháin laghdaithe nó athúsáide sa Dialann Imscrúdaithe, agus ansin vótálann siad ar ghníomh amháin le triail.

Cuspóirí foghlama

- Sampla de dhramhaíl ón seomra ranga a shórtáil don athchúrsáil, don mhúirín nó don dramhaíl ghinearálta, ag baint úsáide as critéir shoiléire
- Gníomh praiticiúil amháin laghdaithe nó athúsáide a dhearadh don rang nó don scoil, agus a mhíniú cén fáth go gcabhraíonn sé

Sula mbuailfidh an clog: ullmhúchán

An oíche roimh ré: cuir tacar samplaí glan tirim de 8 rud i mála do gach grúpa (buidéal nó pota, cárta/páipéar, stán, fuílleach torthaí séalaithe, paicéad criospaí, ciarsúr páipéir salach, mála plaisteach tanaí, rud breise in-athchúrsáilte). Cuir lipéid ar thrí thráidire do gach grúpa; priontáil leathanach na Dialainne; leag amach na lámhainní. Is féidir cártaí pictiúr a úsáid mura bhfuil mórán pacáistíochta fíor ar fáil.

Ábhair

Earra	Líon	Do gach	Foinse	Rogha eile ar chostas íseal
lámhainní indiúscartha (nó lámhainní in-nite don seomra ranga)	1	dalta	ollmhargadh	péirí roinnte de lámhainní rubair in-nite, glanta idir grúpaí, nó duine fásta ag láimhseáil na rudaí agus na daltaí ag taispeáint le méar
samplaí glana tirime folmha de dhramhaíl an tseomra ranga (8 gcinn ar a laghad do gach grúpa: buidéal nó pota, cárta nó páipéar, stán nó canna, fuílleach torthaí séalaithe, paicéad criospaí, ciarsúr páipéir salach, mála plaisteach tanaí, agus rud breise amháin in-athchúrsáilte)	1	grúpa	seomra ranga	cártaí pictiúr priontáilte de na rudaí dramhaíola céanna, le lipéid glan/salach nó bia, ionas go mbaineann na trí cheist leo fós
tráidirí sórtála nó boscaí éadoimhne le lipéid orthu (athchúrsáil, múirín, dramhaíl ghinearálta)	3	grúpa	ábhar inphriontáilte ar fáil	trí leathanach nuachtáin ar an deasc mar limistéir le lipéid orthu
lipéid do na boscaí (Athchúrsáil, Múirín, Dramhaíl ghinearálta)	1	grúpa	ábhar inphriontáilte ar fáil	nótaí greamaitheacha lámhscríofa leis na trí fhocal chéanna
stiall chomhairimh nó nóta greamaitheach don ghrúpa (trí bhosca: athchúrsáil, múirín, dramhaíl ghinearálta)	1	grúpa	seomra ranga	marcanna comhairimh ar na lipéid atá ar na trí thráidire féin
buidéal plaisteach glan folamh agus paicéad criospaí glan folamh don chéim tosaigh	1	rang	seomra ranga	dhá ghrianghraf shoiléire ar an gclár bán idirghníomhach
Leathanach na Dialainne Imscrúdaithe	1	dalta	ábhar inphriontáilte ar fáil	páipéar bán, agus na trí leid chéanna don taifeadadh scríofa ar an gclár (líon na rudaí i ngach bosca; rud deacair agus an fáth; smaoineamh amháin laghdaithe nó athúsáide)
	1	rang	seomra ranga	

Earra	Líon	Do gach	Foinse	Rogha eile ar chostas íseal
gallúnach láimhe agus rochtain ar dhoirteal, nó glóthach láimhe				glóthach láimhe amháin mura bhfuil mórán rochtana ar dhoirteal

Aire don tsábháilteacht

Samplaí glana ullmhaithe amháin: gan aon tochailt i mboscaí bruscair fíora. Lámhainní ar gach duine; gan aon bhlaiseadh d'fhuílleach bia ná de chiarsúir pháipéir, agus gan iad a bholú go dlúth. Ag am cur ar shiúl, bíodh na lámha nite go maith ag gach duine roimh an bplé deireanach.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh an buidéal glan agus an paicéad criospaí in airde (nó taispeáin ar an gclár bán idirghníomhach iad). Faigh trí nó ceithre bhuille faoi thuairim, agus na fáthanna leo, agus sin an méid. Ná nocht an freagra iomlán. Fág an fhiosracht ar crochadh: is minic a cheapann páistí go bhfuil gach cineál plaistigh mar an gcéanna.
- **Conas a shórtálaimid dramhaíl?:** Ná múin anois ach na trí bhosca bruscair, ag úsáid an tábla ghearr ar an gclár: athchúrsáil (glan, cineál a nglactar leis), múirín (fuílleach bia/plandaí), dramhaíl ghinearálta (an chuid eile). Déan léiriú os ard le pota iógairt glan, ansin cuir mála tanaí agus paicéad criospaí bealaithe i gcodarsnacht leis. Fág laghdú agus athúsáid ar leataobh go dtí tar éis an iniúchta.
- **Aontaigh na trí cheist:** Oscail an crann sórtála ar an gclár bán idirghníomhach agus oibrigh féin é ar an bpaicéad criospaí, ar an gciarsúr salach agus ar an mála plaisteach amháin. Brúigh ar an rang foclaíocht na gceisteanna a dhéanamh níos beaichte, ionas go bhfaigheadh dhá ghrúpa an freagra céanna. Stad ag trí rud fiú má tá ag éirí go maith leis: cosain am an iniúchta.
- **Iniúchadh agus sórtáil ar dhramhaíl an tseomra ranga:** Grúpaí de thriúr go cúigear: lámhainní orthu, folmhaíonn siad an sampla, comhaireann siad líon iomlán na rudaí, ansin cuireann siad rud amháin ag an am ina áit ag úsáid na dtrí cheist, agus dalta amháin ag marcáil an chomhairimh ar an stiall A/M/G (Athchúrsáil/Múirín/Ginearálta). Coinnigh siar na rudaí a bhfuil easaontas fúthu le haghaidh seiceáil 30 soicind leis an rang iomlán. Bí ag faire amach do pháistí atá ag déanamh buille faoi thuairim de réir dhath na pacáistíochta amháin; iad siúd a chríochnaíonn go luath, ullmhaíonn siad abairt amháin faoin rud ba dheacra dóibh: gan tasc ar ghléas.
- **Taifead an t-iniúchadh:** Céim 1: breactar sa Dialann líon na rudaí i ngach bosca ón stiall chomhairimh, móide rud deacair amháin le míniú gearr ar an bhfáth. Críochnaigh é seo roimh aon teanga nua. Céim 2: mínigh ‘laghdú’ agus ‘athúsáid’ in abairt amháin an ceann, ansin scríobhann na daltaí gníomh praiticiúil amháin don rang nó don scoil. Brúigh ar chaint atá bunaithe ar fhianaise: ‘plaisteach bealaithe’ seachas ‘bruscar’ amháin. Cuir tosaithe abairtí ar an gclár do dhuine ar bith atá i bponc.
- **Roinn gníomh amháin laghdaithe nó athúsáide:** Tabhair nóiméad amháin do na grúpaí aontú ar an bhfoclaíocht ón dréacht sa Dialann. Cúig ghrúpa nó níos lú: roinneann gach grúpa ar feadh 20–30 soicind, ansin vóta le lámha in airde. Sé ghrúpa nó níos mó, nó má tá an t-am ag imeacht ort: éist le trí nó ceithre ghrúpa os ard, coinníonn na grúpaí eile leathanach na Dialainne in airde; déan gearrliosta de roghanna éagsúla, agus an vóta céanna. Lorg gníomhartha sonracha is féidir a dhéanamh an téarma seo, ní ‘athchúrsáil níos mó’.
- **Cad a d’fhoghlaimíomar?:** Cur ar shiúl agus sláinteachas lámh ar dtús (ceithre nó cúig nóiméad, ní níos lú): lámhainní bainte, lámha nite, samplaí curtha i málaí agus isteach sna fíorbhoscaí bruscair, tráidirí cruachta. Ansin dhá ghuth nó trí amháin ar riail sórtála amháin nó ar ghníomh amháin a mbeidh cuimhne acu air; luaigh an gníomh ranga a roghnaíodh sa vóta nó atá ar an ngearrliosta chun críoch a chur leis an gceacht.

Cad ba cheart a fheiceáil

Bí ag súil le buidéil/potaí glana, cárta, páipéar, stáin agus gloine a nglactar léi san athchúrsáil; fuílleach torthaí/plandaí sa mhúirín; paicéid chriospaí, ciarsúir shalacha, málaí tanaí agus cárta bealaithe sa dramhaíl ghinearálta. Nuair a chuireann grúpa gach plaisteach san athchúrsáil, is gnách gur dhearmad siad an seiceáil ‘cineál a nglactar leis’ nó ‘glan agus tirim’. Athluaigh an dá sheiceáil sin ar rud deacair amháin. Is iad na gníomhartha láidre na cinn atá sonrach agus indéanta (tráidire do pháipéar garbh, buidéil in-athúsáidte), ní ‘sórtáil níos fearr’ amháin.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Téann gach plaisteach san athchúrsáil: tá buidéal agus paicéad criospaí nó mála tanaí mar an gcéanna.** Coinnigh an buidéal in aice leis an bpaicéad criospaí nó leis an mála agus téigh trí na trí cheist arís os ard. Leag béim ar ghlan agus tirim, móide cineál a nglacann ár scéim leis i ndáiríre; is gnách nach n-éiríonn le scannáin chomhcheangailte nó tanaí sa tríú seiceáil.
- **Má tá cuma ghlan go leor air, is féidir pacáistíocht bhealaithe nó ciarsúr salach a athchúrsáil fós.** Taispeáin an truailliú: milleann bealadh bia agus ciarsúir úsáidte ualach iomlán. Téigh tríd an gcosán cinnteoireachta in éineacht leo: ní bia é, ní ábhar glan tirim a nglactar leis é, mar sin is dramhaíl ghinearálta é.
- **Ní chiallaíonn laghdú agus athúsáid ach ‘níos mó a chur sa bhosca athchúrsála’.** Ceangail na focail leis an méid a bhí siad díreach tar éis a shórtáil: laghdú = níos lú dramhaíola a dhéanamh (buidéal in-athlíoanta); athúsáid = rud a úsáid arís sula gcaitear sa bhruscar é (próca mar phota peann luaidhe). Fiafraigh díobh cé na rudaí ar a mbord a mbeadh níos lú díobh ann dá ndéanfaimis é sin.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Cuir tosaithe abairtí ar an gclár ar fáil don Dialann (líon na rudaí, rud deacair mar..., smaoineamh amháin laghdaithe/athúsáide) agus cuir an grúpa ina suí ag bord an mhúinteora don chéad dá rud a shórtáiltear. • Úsáid cártaí pictiúr le lipéid glan/bealaithe má tá sé ródheacair samplaí fíora a láimhseáil; fanann na trí cheist mar an gcéanna.	• Tar éis an chomhairimh, iarr orthu a rá cén tráidire a fuair an líon is mó rudaí agus cén fáth ar tháinig an patrún sin chun cinn. • Spreag ‘cén fáth’ breise amháin faoi rud a bhfuil easaontas faoi sula bhfágann sé an carn ‘níl mé cinnte’.	• Fiafraigh díobh an mbeadh a sórtáil bailí fós dá mbeadh rud fliuch nó salaithe le bia, agus cad a chiallaíonn sé sin maidir le haire a thabhairt don athchúrsáil. • Ceistigh an dréachtghníomh: an gníomh laghdaithe nó athúsáide é, an féidir é a dhéanamh an téarma seo, agus an bhfuil sé ceangailte le rud a chaith a ngrúpa sa bhruscar i ndáiríre?

Nasc traschuraclaim

Ceangail na comhairimh A/M/G le snáithe ‘Sonraí’ na Matamaitice. Cuir líon na rudaí sna tráidirí i gcomparáid lena chéile agus aimsigh cén bosca ab é an mód do gach grúpa.

